

מוסרה

כתב עת מבית "הלכה ומסורה" • חדש אדר תשפ"ה • גיליון נ"ד • שנה ה' • mosera7156287@gmail.com
מפעל "ארחות הלכה" מוסדות "שובי נפשי" תכב"ץ

דבר מו"ר ראש המוסדות

מו"ר כה"ר הגאון המקובל רבי עזריאל מנצור שליט"א
ראש מוסדות "שובי נפשי" תכב"ץ

ימי הפורים - מעלת הנתינה

והטוב, אם בנה בית תפלה יהיה נאה מבית ישיבתו, האכיל רעב, יאכיל מן הטוב והמתוק שבשולחנו. כסה ערום, יכסה מן היפה שבכסותו. הקדיש דבר, יקדיש מן היפה שבנכסיו. וכן הוא אומר כל חלב לה' וגו'. ע"ל. **בלשון הרמב"ם** רואים כי כאשר מחשבת האדם מצטרפת אל ההחלטה שלו בנתינה, ורוצה לזכות את עצמו, אזי צריך לכוף את יצרו הרע אשר הוא מטה את האדם, גם בעת אשר הוא בא לקיים את הדבר אשר הוא מצווה עליו מפי האל הנכבד, שיעשה את אותו החיוב שחייב לעשותו, כפי שהוא מפני ציווי ה' יתברך, מבלי שיעשה את אותו הדבר באופן היותר נעלה, בפרט שאדם בהול על ממונו, וחפץ בו כנפשו, ובנקל משפיע היצר על חשיבת האדם. **ולכן רואים** כי בקיום המצוות אשר נדרש בהם הוצאת ממון, אזי הגישה והחשיבה של האדם מפני יצרו הרע, היא לעשות את הדבר אשר הוא נדרש לעשותו באופן מוגבל, כפי אשר חויב בו בהוצאת הממון. **ועל דבר זה** אומר הרמב"ם "יכוף יצרו וירחיב ידו" ולכן כאשר מזדמן רעב לאכול על שולחנו של האדם, לא רק שצריך להשביע אותו במאכל, אלא צריך לתת לו את הטוב והמתוק. וממילא במעשה זה הנותן משווה את האיש הרעב אל עצמו, וכן בכסות וכו', והנהגה זו של הנותן מלמדת על שלימות הנתינה לשם האל הטוב, ה' יזכנו לתת בנפש חפצה ושלימה. אמן.

זמנים אלה הם ימים של נתינה, אם זה ענין נתינת השקלים, וכן אין מדקדקים במעות פורים אלא כל הפושט ידו נותנים לו. **הנה בענין השקלים** הדבר הוא קבוע בנתינה, ושוה לכל נפש בישראל. ואין בענינו תוספת הידור בנתינה כלל ועיקר, ואין התחשבות בדעת האדם, אלא המחצית היא מחצית שקל מצות התורה. **ואולם השאלה** מתחילה כאשר מתערבת החשיבה של הנותן, כיצד היא נתינתו, ומה עצם הנתינה, ואין זה נפקא מינה בין אם זה נתינה לאדם הפונה, ובין אם זה שנדבה רוחו אותו בנתינה לדבר קודש. **שכן אנחנו מוצאים** מראשית ימות עולם, כאשר התערבה החשיבה של האדם במעשה הנתינה, אזי יש שינוי בין אחד לשני. שהרי מצינו בשני בני אדם, והם קין והבל, אשר שניהם הביאו קרבן לשם יתברך. כאשר קין מביא מפרי האדמה, ואלו הבל הביא מבכורות צאנו. ועל קרבנו של הבל נאמר "וישע אל מנחתו", מה שאין כן בקין, שלא נאמר עליו כן. **וראיתי בלשון הרמב"ם** בסוף הלכות איסורי מזבח, שהזכיר ענין קרבנו של הבל, ועוד עניני הנהגה שצריך האדם להתנהג בה, כאשר בא לתת לאדם הנזקק או לטובת הציבור. וכתב בזה הלשון: הרוצה לזכות עצמו יכוף יצרו הרע, וירחיב ידו, ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו, הרי נאמר בתורה והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן, וישע ה' אל הבל ואל מנחתו, והוא הדין בכל דבר שהוא לשם האל הטוב שיהיה מן הנאה

מהשבה כהלכה

כה"ר הגאון רבי אוריאל חוברת שליט"א
רב היישוב "נחלילאל" ומח"ס ברכת אוריאל

משנכנס אדר מרבים בשמחה

התעוררות לדורות מהי הנהגת הבורא עלינו, ועל כן נאמר במגילת אסתר ימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם. והרמב"ם פוסק להלכה שלימות המשיח אף על פי שכל זיכרון הצרות יבטלו, ימי הפורים לא יבטלו.

ופשוט שהשמחה האמיתית באה רק מתוך עבודת ה', ולכן אמרו חכמים יום הכיפורים כיום הפורים כדאיתא בתיקוני זוהר (תקון כא דף נז עמוד ב). ולכאורה הדבר מאוד תמוה שהרי ימים אלו חלוקים ביסודם, כיון שיום הכיפורים הוא יום עינוי נפש שאסור באכילה ושתייה, מה שאין כן פורים הוא יום משתה ושמחה. אלא לומר לך שלמרות המעלות של יום הכיפורים שכולו קדושה ובמשך כל היום עוסקים בתפילה ווידויים ומתענים חמישה עיניים ומתנתקים מכל ענייני הגשמיות ועוסקים רק ברוחניות וגם זוכים לטהרה ולכפרת עוונות, עם כל זה ביום הפורים יכול להגיע לאותם מעלות גבוהות למרות שעוסקים הרבה בענייני גשמיות ע"י אכילה ושתייה אם רק באים מתוך שמחה של מצוה והודאה לה יתברך.

למעשה כל השנה צריך אדם להיות בשמחה במיוחד כשזוכה לעבוד את ה' שנאמר עבדו את ה' בשמחה וגו'. וכ"ש כשעוסק ועומל בלימוד התורה, שאז שמחתו ממחישה ומעידה עליו שהתורה היא חשובה לו מאוד ורק היא עטרה לראשו. ובזכות שמחה זו גם פרנסתו היא ברווח, כפי שכתב בספר נחלת יעקב יהושע (פר' וזאת הברכה) את מה שמוכר בכתבי האר"י ז"ל, שעצבות מקלקלת את הפרנסה, וע"י שיהיה לאדם שמחה הוא מביא לעצמו פרנסה, וסימן לדבר כי כתיב "והיית אך שמח" ס"ת חת"ך. והוא השר הגדול של הפרנסה.

אך בחודש אדר המצוה היא להרבות יותר בשמחה, כי בהשגחת הבורא עלינו שאנו נמצאים בהסתר פנים ולא תמיד רואים את הניסים שהקב"ה עושה עמנו ומצילנו מאויבינו. חודש אדר הוא חודש שמול עם ישראל גובר. ולכן נפסק להלכה, ישראל דאית ליה דינא בהדי עכו"ם ראוי שיעשה כן בחודש אדר. פורים הוא החג היחיד בין חגי ישראל עליו אמרו חכמינו להקדים בשמחה שבועיים מראש, כדאיתא בתענית (דף כט עמוד א) "משנכנס אדר מרבים בשמחה" לפי שימי נסים היו לישראל וזמן

חמדה גנוזה

לכבוד שבת, אקום בגילה^א סי' לסעדיא טויל

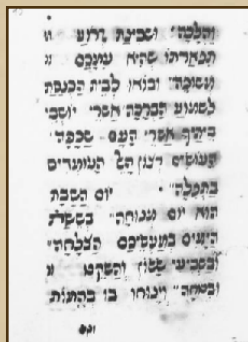
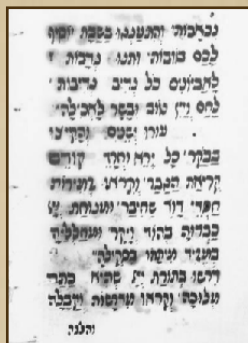
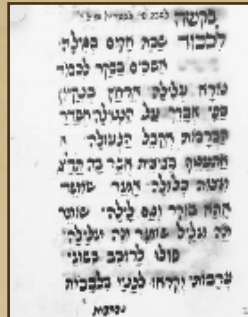
אל אלוהי האלוהים, השיג בדעתו.
ברא ארץ ושמים, וערבות לשבתו.
והשלימם בששת הימים, וגמר את^ב מלאכתו.
ובערב שבת, ברא אדם ואשתו.
ואמר זאת מנוחתו, כל היום וכל הלילה:

טוב ומטיב ה', וברוך שם כבודו.
אשר הנחילנו שבת, ונתן לנו הודו.
תורה נביאים וכתובים, אשר הם עיקר יסודו.
ידענו אמיתתו, ואין צור מבלעדו.
יגדל שמו לעד תמיד, יתעלה נצח סלה:

וקדושת שבת, קדושה חמורה.
וארבעים מלאכות^ג, בשבת אסורה.
ודבור בשבת, בחיך שפה ברורה.^ד
ומשמרה כדת, תהא נפשו צרורה.
בצרור החיים, במעלה גדולה:

יום שבת, לו כבוד ומורא.
כי ניתנה שבת, למשה במרה.^ה
ושלוש סעודות בה, וגם נפש יתירה.
ושבעה עולים, קורים בתורה.
ומרום^ו, על כל ברכה ותהילה:

למען חסדיך הרבים^ז, תזמין את מזוני.
ומאוצר טובך, לחם חוקי הטריפני.
ועת נבוא לפניך, ברצון קבליני.
ומעפר עניי תקימני, ומאשפות דלותי תרוממני.
ובזכות השבת, חסדים תגמלני.
ולא ארד ביוגן, אל שאולה:

לכבוד שבת, אקום בגילה.
אשכים בבקר, לכבוד^ב נורא עליה.
ארחץ בנקיון כפי, אברך על הנטילה.^ג
אסדר הברכות^ד, אקבל^ה הפעולה.
אתעטף בציצית, אשר בה תרי"ג מצוות כלולה.
אמר שומר, אתא בקר וגם לילה.
שומר מה מליל, שומר מה מלילה:

סולו לרוכב בשמי ערבות. וקראו לפניו בלבבות נכאבות.^א
והתענגו בשבת, יוסיף לכם טובות.^ב
ותנו נדבה לאביונים, כל נדיב נדיבות.^ג
לחם ויין טוב, ובשר לאכילה:

עורו ישנים, והקיצו בבקר.
כל ירא וחרד, קודם קריאת הגבר.
וקראו זמירות, חסדי דוד שחבר.^א
ומנוחת ה' כבדוה^ב, בהוד ויקר.
ומחלילה במזיד, מיתתו בסקילה:

דרשו בתורת ה', שהיא כתר מלוכה.
וקראו^א מדרשות, וקבלה והלכה.
ושכינת זרוע תפארתו, שהיא עמכם משוכה.
ובואו לבית הכנסת, לשמוע הברכה.^ב
אשרי יושבי ביתך, אשרי העם שככה.
העושים רצון האל, העומדים בתפילה:

יום השבת, הוא יום מנוחה.
בששת הימים, במעשיכם הצלחה.^א
ובשביעי ששון, והשקט ובטחה.
וינוחו בהמות, וגם עבד ושפחה.
וגרים ותושבים, אחר טבילה ומילה:

^א שיר זה חברו רבי סעדיה טוילי חי במרכז תימן בסוף המאה הי"ט אין לנו ידיעות אודותיו, ומ"מ בחרנו לפרסם שיר זה מאחר ובדברי המשורר טמונות כמה הלכות חשובות והערנו עליהם בקצרה, יש לציין כי בין יהודי חוגריה היו רגילים לומר בקשה נאה זו כפי שתיעד ד"ר אפרים יעקב ז"ל את הגה"צ כמוהר"ר סעדיה בן אור זיע"א מתחנן בקולו בקשה נאה זו. ^ב נו"א לפני אל ^ג הרי דמברך על הנטילה אחר נטילת הידים כפסק השו"ע ודלא כהרמב"ם (ברכות יא ז) אין לך מצוה שמברכין אחר עשייתה אלא טבילת הגר בלבד שאינו יכול לומר אשר קדשנו במצותיו וצונו שעדיין לא נתקדש ולא נצטוו עד שיטבול, לפיכך אחר שיטבול מברך על הטבילה מפני שהיה דחוי מעיקרו ולא היה ראוי לברך. ^ד נראה דהיו מסדרים הברכות בבית שהרי סידר אחר זה עטיפת ציצית והרי היו יוצאים מעוטפים מבתיהם לבית הכנסת כנודע. ^ה נו"א אקיים ^ו ע"פ המקרא ישעיה כא יא ^ז לכאורה אינו מובן שהרי אסור להצטער בשבת ^ח מבואר כי ע"י עונג שבת יזכה האדם לטובה כמבואר בשבת קיח אמר ר' יוחנן משום ר' יוסי, כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים אמר רב נחמן כל המענג את השבת, ניצול משיעבוד מלכויות אמר רב יהודה אמר רב כל המענג שבת, נותנין לו משאלות ליבו אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן כל המשמר את השבת כהלכתה אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו". והטעם כתב הבית יוסף מפני שבוה ששומר שבת מוכיח שאינו מאמין בעבודה זרה, אלא בבואר בלבד, ולכן מתכפר לו. ^ט אף שלא מצינו בהדיא בחז"ל עניין מתנות לאביונים גבי שבת, מ"מ בנחמיה (ח י) כתיב גבי ראש השנה ושלחו מנות לאין נכון לו והיינו לנצרכים לזמן כמבואר במפרשים שם, וא"כ ה"ה גבי שבת. ^י נראה שכוונתו בכאן למה שהיה נהוג להשכים בבקר ולקרא תהילים בבית הכנסת בשבת בבקר השכם כפי שכתב מהר"י צובירי בכנה"ג (דפו"ח עמ' רמט) המנהג המקובל מאבותינו נוחי נפש, שאין קובעים שום לימודים אחרים בבית הכנסת בלילי שבתות (לא זוהר ומשנה) מלבד תהלים. כולם נועדים יחד במקלות וקוראים דוקא מזמורי תהלים יחד בקול רם ובקצב אחד, וכו' עיי"ש. ^{יא} נו"א ומטוב ה' כבדוהו ^{יב} מלשון קראו ולא למדו וכן מדנקט מדרשות קבלה והלכה נראה שרמז לדברי הפוסקים שאין ללמוד בשבת בעיון ומשא ומתן מייגע מפני ביטול עונג שבת וכפי שפירש מהר"י קרח במשכיל שיר ידידות בשיר "יום שבת תשמח מאד נפשי" על הבית הפותח "ומה נעים מדרש ואגדה" עיי"ש וכן העלה מהר"י צובירי בויצבור יוסף בר ח"ה (שראה אור זה עתה) פרק קכב סימן כ עיי"ש. ^{יג} שמא רמז כאן על מה שכתבו הפוסקים להשלים מאה ברכות בשבת ע"י שמיעת ברכות התורה וההפטרות מפי העולים. ^{יד} כי ששת ימי המעשה מתברכים מיום השביעי כמאמר חז"ל ^{טו} בנו"א כל ^{טז} היינו ארבעים חסר אחת ^{טז} כנראה רמז על דברי חז"ל "ודבר דבר שלא יהי דבורך בשבת כדבורך בחול" ^{יז} תולה המחבר את כבוד ומורא השבת בכך שניתנה למשה במרה וביאור העניין כי מתוך שהקדים הקב"ה נתינת השבת למתן תורה הוא כי ערך וחשיבות יתירה יש לה לשמירת השבת. ^{יח} מנוקד בכת"י ומרומם גרסת מהר"י צובירי זצוק"ל. ^{יט} יש לעיין דהא קיי"ל דאין שואלים צרכים בשבת, כיעויין שת"ז סי' רפ"ח סק"ו, וכיצד מבקש בקשות אלו ויתכן דס"ל לדברי העט"ז שם דאין איסור אלא כשמבקש שיציל ה' מצרה משא"כ כשמבקש שיתן הקב"ה טובה יותר.

לוח הלכות ומנהגים כמנהג קהילות קדש תימן - חודש אדר

על פי הלכות ומנהגים - הלכה ומסורה

ל' שבט - יום ששי - א' דראש חדש אדר

מרבית אומרים: משנכנס אדר מרבית בשמחה, ומי שיש לו דין עם גוי, ידון עמו בחודש אדר. דין זה מתחיל מא' דראש חדש. מי שהתענה תענית חלום בשבת, לא יתענה תענית לתעניתו עד אחרי פורים.

תספורות וקציצת צפרניים: ברוב קהילות תימן לא נהגו לחוש לתספורות וקציצת צפרניים בראש חודש, אבל הנהגים שלא להסתפר ולקצוץ צפרניים בר"ח [כפי שנהגו בק"ק בידא ושרעב], יעשו כן ביום חמישי, ואם שכחו, רשאים להסתפר ולקצוץ ביום ששי לכבוד שבת ושומר מצוה לא ידע דבר רע. ראה שתילי זתים ס' רס ס"ק ג.

נישואין במילוי הלבנה: נהגו לדקדק לישא נשים בתחילת החודש בעוד שהלבנה במילואה, דהיינו עד ט"ו בחודש, וכפי שהעלה בשתילי זתים [למהר"ש "לכפר על נפשותיכם" (שם טז) זכר למחצית השקל, שהיה כל איש מ ישראל חייב ליתן בכל שנה ללשכה עבור קרבן התמיד, ותקנו לקרות פרשה זו בשבת הסמוכה לאדר לפי שבאחד באדר משמיעים על השקלים שיביאו שקליהם למקדש, ואנו משלמים פרים שפתינו בקריאת הפרשה. - כתב השל"ה שבפרשת שקלים ראוי ללמוד משניות של מסכת שקלים, משום דבר בעתו מה טוב.

א' אדר - שבת קדש - פרשת תרומה - שקלים

סדר התפילות: בקבלת שבת אחר 'בר יוחאי' יש נוהגים לומר פיוט 'שירו לאל נבוני'. ויש נוהגים לאומרו בשחרית קודם ברוך שאמר. בתפלת שמו"ע מוסיף יעלה ויבוא ואם שכח אינו חוזר.

בשחרית אחר החזרה אומרים הלל בדילוג בלי ברכה. [ובקהילות שרעב וצפון תימן נהגו לברך על ההלל בר"ח]. אחר ההלל אומר הש"ץ קדיש תתקבל.

פרשת שקלים: תקנת חכמים לקרות בשבת זו פרשת שקלים, והיא פרשה ראשונה מארבע פרשיות, וקורין מתחילת פרשת כי תשא (שמות ל יב) עד "לכפר על נפשותיכם" (שם טז) זכר למחצית השקל, שהיה כל איש מ ישראל חייב ליתן בכל שנה ללשכה עבור קרבן התמיד, ותקנו לקרות פרשה זו בשבת הסמוכה לאדר לפי שבאחד באדר משמיעים על השקלים שיביאו שקליהם למקדש, ואנו משלמים פרים שפתינו בקריאת הפרשה. - כתב השל"ה שבפרשת שקלים ראוי ללמוד משניות של מסכת שקלים, משום דבר בעתו מה טוב.

בשבת זו מוציאין ג' ספרים, פרשת השבוע, ר"ח, ופרשת שקלים. וכך הוא הסדר, מוציאם ספר ראשון וקוראים שבעה בפרשת השבוע, העולה שביעי אומר קדיש, ואומרים [למנצח מזמור לדוד, השמים מספרים] ובבלדי אומרים "מזמור שירו לה' שיר חדש", ומוציאים ספר שני לקריאת ראש חדש [יש נוהגים לדקדק להוציא באמירת "והוא כחתן יצא מחפתו"] ומניחים אותו על התיבה ומחזירים ספר ראשון [יש נוהגים לדקדק להחזירו באמירת "צדקו יחדו"]. העולה קורא מ"וביום השבת" ו"ובראשי חדשיכם" עד "נעשה ונספו". אחר הקריאה בספר שני אומרים קדיש, ואומרים "למנצח מזמור לדוד השמים", ומוציאים ספר שלישי כסדר הנזכר, וקורא בפרשת שקלים. אחר הקריאה למנהג השאמי אומר קדיש, ולמנהג הבלדי אינו אומר קדיש.

מנהגים נוספים בסדר העלויות והוצאת החזרת הספרים: א. מנהג ק"ק בידא ע"פ הלבוש (ס' תל ס"א) שעולים ששה בספר ראשון, ואינו אומר קדיש כיון שלא נשלמה חובת הקריאה, מוציאם ספר שני ומחזירים ספר ראשון, השביעי עולה בספר שני, ואינו אומר קדיש מיד אחר קריאתו, אלא מוציאין תחילה ספר שלישי בלא אמירת מנצח ומניחים אותו בצד הספר השני ואומר השביעי קדיש שעולה לשני הספרים יחד, אחר הקדיש מחזירים את הספר השני ואומרים למנצח, ושוב אינו אומר קדיש אחר קריאת הספר השלישי, ובכך לא מפסיקים בין המפטיר להפטרה. ב. מקצת קהילות [חבאן ועדן] נהגו להחזיר תחילה את הספר הראשון, ואחר כך להוציא את הספר השני. ג. בק"ק שרעב יש שנהגו לקרוא ששה בספר ראשון ואינו אומר קדיש מאחר שלא נשלמה חובת הקריאה, ושביעי עולה לספר שני ואומר קדיש, ומפטיר עולה בספר שלישי ואומר קדיש. ד. מנהג עדן לומר את הקדיש ע"י החזן על כל ספר אחר החזרתו להיכל.

מפטירים מענין פרשת שקלים [פן שבע שנים יהא פסח] (מלכים ב' יב א) ששם שסיימו בה. בברכות ההפטרה מנהג השאמי וחלק מהבלדי שאין מזכירים של ראש חודש כלל, ויש בבלדי שנהגו להזכיר ראש חדש בתוך הברכה ולא בחתימה.

מתפללים תפלת מוסף שבת וראש חודש 'אתה יצרת'. ואם טעה, ראה מה שכתבנו בדיני ר"ח חשוון.

שמו"ת: בשנים מקרא, אין צריך לקרוא את פרשת שקלים, מאחר שכבר קרא את פרשה זו בפרשת כי תשא. ואין צריך לקרוא את ההפטרה שמו"ת, כמו בכל שאר ההפטירות שלא נהגו לקרותן שמו"ת [כפי שהשמיט השתילי זתים את הגהת הרמ"א בס' רפה ס"ז].

במנחה אין אומרים צדקתך.

ח' אדר - שבת קדש - פרשת תצוה - זכור

פרשת זכור: מצוה מן התורה לזכור מעשה עמלק, שהתחיל להתגרות בעם ישראל בצאתם ממצרים, בזמן שהכל היו יראים מהם, והעמלקים ברוע לבבם התגרו בהם, והעבירו מתוך כך את היראה והפחד שהיה לשאר האומות מ ישראל, ולכן נצטוינו לזכור מעשיהם הרעים עד שנמחה את שמו מתחת השמים, ונספר זה לבנינו ולדורותינו לומר להם כך עשה לנו הרשע, ולכן נצטוינו למחות את שמו עד אשר נאבד את זכרו מן העולם ולא ישאר לו שריד ופליט, לא נפש אחת זכר או נקבה, ולא שום דבר אחר שנקרא על שמו. וזה הוא מה שכתוב בתורה

(דברים כה יז) "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים" (חינוך מצוה תרג, רמב"ן שם). ומן התורה מצות הזכירה אינה תלויה בזמן מסוים בשנה, אולם תקנו חכמים לקרוא פרשה זו בשבת שלפני פורים, כדי להסמיק את זכר מחיית עמלק למחיית המן שהוא מזרע עמלק.

יש אומרים שחייב קריאת פרשת זכור בציבור מתוך ספר תורה, חיובה מן התורה. ולכן צריך כוונת שומע שיתכוין לצאת ידי חובה, וכוונת משמע להוציא את השומעים ידי חובה. ויש להקפיד לכתחילה לשמוע קריאה זו מתוך ספר תורה כמסורת תימן וכפי מבטאינו. - "זכר עמלק" למסורת תימן קוראים רק בצירי. - המנהג שנשים פטורות מפרשת זכור. - אין להעלות קטן למפטיר של פרשת זכור.

סדר הקריאה: אחר שקראו שבעה בפרשת השבוע, אומר השביעי קדיש ומוציאים ספר שני לקריאת פרשת זכור, אחר הקריאה, למנהג השאמי אומר קדיש, ולמנהג הבלדי אינו אומר קדיש. ומפטירין "ותהי המלחמה".

אמירת מי כמוך: נהגו לומר בשבת זכור אחר ההפטרה את הפיוט 'מי כמוך ואין כמוך' שחיברו רבי יהודה הלוי. ויש שנהגו לאמרו בנשמת אחר אמירת 'ה' מי כמוך' [כתקנת ר"י הלוי כמובא בחיד"א בספרו טוב עין ס' יח אות לה], ויש שנהגו לאמרו לפני הוצאת ספר תורה.

הכרזת תענית: אין מכריזין בשבת על תענית אסתר (ש"ע ס' תקן ס"ד). [והטעם ראה מה שכתב בזה מהר"ש כריף זצ"ל בהגהותיו לתכלאל עץ חיים ענין תעניות].

ברכת הלבנה: במוציא שבת מברכים ברכת הלבנה.

י"ג אדר - יום חמישי - תענית אסתר

תקנת התענית: קבלו ישראל עליהם לדורות להתענות תענית צבור ביום י"ג באדר, זכר לתענית שהתענו באותו דור מרדכי ואסתר וכל ישראל הפנויים ממלחמה.

סדר התפלה ומנהגיה: מוסיפים ענינו בכל התפלות ערבית שחרית מנחה, היחיד בשומע תפלה, והש"ץ בין גואל לרופא. במנחה מניחים תפילין, מתחילים תפלת מנחה בפרשת העקידה. בהוצאת ס"ת אין אומרים אל ארך אפים. אין נופלים על פניהם במנחה [אף הנוהגים ליפול במנחה בכל יום]. אחר תפלת מנחה נהגו לומר מזמור "למנצח על אילת השחר" (תהלים פרק כב), ויש שאמרו מזמור "תפלה לעני" כבשאר תעניות. בערבית חוצצים את התפילין בקריאת שמע באמירת כימי השמים על הארץ כשאר תעניות, ויש שנהגו להשאר עם התפילין עד אחר קריאת המגילה בלילה כמו ביום.

קביעות לימוד בתענית אסתר: המנהג לקבוע לימוד בתענית אסתר כשאר ימי השבוע. שתילי זתים (ס' תרפו ס"ק ד).

מחצית השקל: לא נהגו בקהילותינו לתת מחצית השקל קודם מנחה.

י"ד אדר - יום ששי - פורים לערי הפרוות - פורים משולש למוקפים

פורים לערים שאינם מוקפות חומה, ופורים משולש לערים המוקפות חומה [ירושלים וכל הנראה והסמוך לה. ולענין ערים המסופקות, ראה להלן]: אף שבכל שנה ערים המוקפות חומה קורין את המגילה בט", כשחל יום פורים בשבת, תקנו חז"ל שאין קוראים את המגילה בשבת, גזירה שמא יטלנה בידו ויילך אצל מי שהוא בקי לקרותה ויעבירה ארבע אמות ברשות הרבים, לפיכך תקנו להקדים את קריאת המגילה ליום שישי. ונקרא 'פורים המשולש' שהמאות נתחלקו לשלושה ימים, ביום ששי, מצות קריאת המגילה, וכן מצות 'מתנות לאביונים' כיון שעניניהם של עניים נשואות למקרא מגילה. בשבת, קריאת התורה 'ויבא עמלק', והזכרת 'על הנסים' בתפילות ובברכת המזון. וביום ראשון מצות סעודת פורים ומשלוח מנות.

תפלת ערבית ליל פורים דפרוים: כתב מהר"ץ בעץ חיים, בערב פורים תהיינה רגלי קלות כאילות לבא לבית הכנסת, שש ושמוח בישועת א-להינו אשר גאל משחת חיינו, ויפדנו מיד צר ממות לחיים, ביום אשר שיברו אויבי היהודים לשלוט בהם, ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם, ורוח נכון יחדש בקרבם להכניס אהבת המקום ברוך הוא בלבם ולקבל תורתיו ומצותיו באהבה וברצון. יש ללבוש כבר בלילה בגדי חג לכבוד היום ולכבוד קריאת המגילה. וכן המנהג.

סדר התפלה: מוסיפים על הנסים בהודאה [המוקפים אינם אומרים על הנסים], ואם שכח אחר שאמר ברוך אתה ה', אינו חוזר. אך יכול לומר אחר שגמר תפלתו בלשון בקשה: "הרחמן עשה לנו נסים כשם שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מרדכי ואסתר זכר". למנהג השאמי, אחר תפלת שמונה עשרה אומר השליח ציבור חצי קדיש, קריאת המגילה, ולאחריה אומר הש"ץ "אתה קדוש", והטעם ראה בחידושי רביד הזהב (ס' תרצג ס"א). ויש שנהגו לפתוח מ"ובא לציון גואל" [ראה אמת ויציב ס' טו]. גם בערים המוקפות שקוראים השנה ב"ד, נוהגים לומר "ואתה קדוש" אחר קריאת המגילה, אע"פ שאצלם אינו יום פורים. ואחר כך אומר הש"ץ קדיש תתקבל ומסיימם כשאר ימים. למנהג הבלדי, מסיימים כל התפלה עד אחר עלינו לשבת, קריאת המגילה, מזמור לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם, וקדיש יהא שלמא. ויש שנהגו לומר רבי חנניא ועל ישראל, ויש שלא נהגו לומר קדיש כלל.

נכון להדליק בביתו בליל פורים רוב אורה, כימי שבתות וימים טובים. מצות "שמחה ומשתה" "משלוח מנות" ו"מתנות לאביונים" אינם נוהגים בלילה אלא

ביום, אך גם בלילה ישמח וירבה קצת בסעודה.

דיני ברכות המגילה: קודם קריאת המגילה נהגו לומר 'חסדי', ומברך ג' ברכות, על מקרא מגלה, שעשה נסים, שהחיינו, וביום אינו מברך שהחיינו. בברכת שהחיינו צריך לכוין לפטור את מצות היום משלוח מנות וסעודת פורים. שכח ולא בירך ברכות המגילה, יברך במקום שנזכר בין הפרשיות, אך אם סיים קריאת המגילה שוב לא יברך. לאחר הקריאה מברך [האל] הרב את רבנו ומנהיגנו לברך ברכה זו אף ביחיד. מקצת קהילות דעת השומעים צריך כוונת שומע ומשמיע פסקא מברכת הרב את ריבנו. יש מקהילות השאמי [שרעב, צפון תימן] שנהגו לומר קודם קריאת המגילה את הפיוט 'קוראי מגילה הם ירננו אל אל' שהוא בסידורי ליוורנו.

מדיני חיוב קריאת המגילה: הכל חייבים בקריאת המגילה בין אנשים בין נשים [ואף מוציאות את האנשים לדעת מרן ורבינו השתילי זתים], ומנהג טוב להביא קטנים לשמוע מקרא מגילה בבית הכנסת, לחנכם במצות פרסומי ניסא. אבל לא יביאו קטנים ביותר שמבלבלים דעת השומעים. צריך כוונת שומע ומשמיע לצאת ידי חובה, וסתם שליח ציבור כוונתו להוציא רבים ידי חובתם.

זמנה בלילה: מנהגינו לדקדק לקרותה מצאת הכוכבים. מי שהוא אנוס, יכול לקרותה מפלג המנחה. קריאת המגילה של הלילה זמנה כל הלילה עד עלות השחר, ואם איחר ולא קרא עד שעלה השחר, עד הנץ החמה יקראנה בלי ברכה. זמנה ביום: לכתחילה מהנץ החמה, ואם הוא אנוס קצת, יכול לקרותה מעלות השחר.

קריאתה בעשרה וברוב עם: צריך לקרותה בעשרה משום פרסומי ניסא. ואם אי אפשר בעשרה, קורא אותה בברכותיה ביחיד. [וכשאין עשרה, נחלקו הפוסקים אם יש לכתחילה לקרוא כל אחד בעצמו או שאחד יקרא לכולם ויוציאם ידי חובה, ראה סי' תרפ"ט ס"ה ובשתילי זתים שם]. השומע את המגילה מבית הכנסת והוא יושב בביתו הסמוך לבית הכנסת, חשוב כקורא בעשרה, כיון ששומע הקריאה ממקום שיש בו עשרה ופרסומי ניסא. מצוה לילך לקרותה בבית הכנסת, ואפילו יש לו מאה אנשים בביתו, ילך לבית הכנסת משום ברב עם הדרת מלך. מי שכבר יצא ידי חובה, מצטרף לעשרה. נשים מצטרפות לעשרה לקריאת המגילה.

דיני מנהגי הקריאה: מנהגינו שהחזן לבדו עומד והצבור יושב, בין בקריאת המגילה בין בברכותיה. והקורא ביחידות אין צריך לעמוד. החזן עומד [במקומו או ליד התיבה] ופניו כלפי הציבור כקריאת אגרת לציבור, ויש שנהגו שעומד בתיבה פניו כלפי התיבה. הקורא קורא ופושט המגילה כאגרת. וזיהר שלא תהיה נגדרת על גבי קרקע, והוא הדין שלא תהא תלויה באויר, משום בזיון כתבי הקודש. ומנהג רוב הקהילות שהשומעים אינם פושטים המגילה, ויש שנהגו גם השומעים לפשוט כאגרת. מנהג הרבה קהילות שאין מפסיקים בין הפוסקים כלל אף לא כדי נשימה, ויש שנהגו להפסיק בין הפוסקים בנשימה מיושבת בהפסק כדי נשימה.

גירסת תימן בפסוק (אסתר ג ד) "ויהי כאמרם אליו יום ויום", הכתיב באמרם והקרי כאמרם. - וכן גירסת ספרי תימן בפסוק (אסתר ט ב) "ואיש לא עמד לפניהם" תיבת לפניהם בלמ"ד ולא בפניהם. וכן בפסוק (אסתר ח יא) "להשמיד ולהרוג ולאבד" תיבת ולהרוג בוא"ו ולא "להרוג", ולכן מנהגינו פשוט שאין חוזרים שנית בקריאת תיבות אלו.

נהגו לקרוא חמשה פסוקים אלו כל הקהל בקול רם בנעימה המיוחדת להם [יש שנהגו שהחזן קורא תחילה, ויש שנהגו שהציבור אומרים תחילה], והם: "איש יהודי", "ויתלו את המן", "מרדכי יצא", "לַיהוּדִים", "בִּי מַרְדֵּכִי הַיְּהוּדִי", ויש קהילות שנהגו להוסיף גם פסוק "בִּי גִדּוּל מַרְדֵּכִי". ויש שהוסיפו משם ואילך עד סוף המגילה. מנהג ק"ק חבאז לכפול תשעה פסוקים, בנוסף לחמשה הנ"ל מוסיפים: ויהי בימי אחשוורוש, בימים ההם, ויבוקש הדבר, כי גדול מרדכי.

יש שנהגו שהחזן מגביה את קולו כשמגיע ל"בלילה ההוא", מטעם ששם עיקר הנס, ויש שלא נהגו בכך. ברוב הקהילות לא נהגו לנענע את המגילה כשאומר "האגרת ההוא", ויש שנהגו בכך. צריך לקרוא עשרת בני המן ותיבת עשרת בנשימה אחת. להודיע שכולם נתלו ונהרגו כאחד. והמנהג לומר מ"חמש מאות איש" עד "עשרת" בנשימה אחת. ובדיעבד אם לא קרא עשרת בני המן בנשימה אחת יצא. נהגו לזקוף וא"ו של ויתא.

אחר הקריאה כורך הקורא את המגילה, ומברך ברכה שלאחריה. ויש אומרים שבדוקא יכרוך ואחר כך יברך, ויש אומרים שאם רצה מברך ואח"כ כורך. ולכל הדעות אסור לכרוך המגילה בשעת הברכה. אחר הברכה אומרים ארור המן, ברוך מרדכי, וכו'. ונהגו רבים שאת הברוכים אומרים בנחת ושמחה, ואת הארורים אומרים במהירות. - לא נהגו לומר פיוט "אשר הניא" אחר קריאת המגילה. - לא נהגו להכות בעת קריאת 'המן' בקריאת המגילה, וברוב המקומות אף לא בשעת אמירת 'ארור המן'. אך יש שנהגו להכות בעת אמירת ארור המן. קריאה לנשים: הקורא לנשים והוא כבר יצא ידי חובתו, חוזר ומברך להן, שהרי גם הן חייבות בקריאה כאנשים, אמנם צריך להזהירן שלא יפסיקו בדיבור ושלא יסיחו דעתן כלל. בקריאה לנשים, אין כופלים את הפסוקים שנוהגים לכפולם בקריאה בבית הכנסת. דרך כלל נהגו לקרוא לנשים בבית, ויש שהיו באות לבית הכנסת.

אכילה קודם קריאת המגילה: אסור לאכול קודם קריאת המגילה, וכן המנהג. אולם לצורך גדול מותר לטעום מעט, דהיינו עד כביצה (54 גרם) מפת או עוגה. ופירות מותר אף יותר מכביצה, וכן מותר בשתיה.

תפלת שחרית: משכימים לתפלת שחרית. מוסיפים על הנסים בהודאה. אחר החזרה אין אומרים הלל אלא הש"ץ אומר חצי קדיש, ומוציאים ספר תורה וקוראים שלשה בפרשת "ויבוא עמלק", ומכיון שאין בפרשה זו עשרה פסוקים, נהגו לכפול פסוק האחרון "בִּי יָד עַל פֶּסֶחַ", ויש שנהגו לכפול פסוק "וַיַּעַשׂ

יְהוֹשֻׁעַ", ואף שמעיקר הדין כיון שנשלמה הפרשה בתשעה פסוקים אין צריך לקרוא עשרה פסוקים, מכל מקום נהגו לכפול. וברוב קהילות הבלדי נהגו שלא לכפול כלל. אומרים אשרי [יש מדלגים והוא רחום ויש שנהגו לאומרו], ואין אומרים למנצח. וקורין המגילה. ויש שנהגו לומר ובא לציון עד ואתה קדוש ושם קוראים המגילה. ומנהג הבלדי, שאחר קריאת התורה מחזירים הספר תורה למקומו, ואומרים סדר היום כשאר ימים, ומוסיפים מזמור שיר מזמור לאסף, ויש מהבלדי שנהגו להחזיר ספר תורה רק לפני קדיש תתקבל, ואחר עלינו לשבח קוראין המגילה, ולאחריה שיר המעלות לולי וכו' וקדיש [ראה לעיל בסדר הלילה]. - אין חולצין התפילין עד אחר קריאת המגילה. - אם יש ברית מילה, אין מנהגינו למול לפני קריאת המגילה, אלא אחר היציאה מבית הכנסת.

סדר התפלה למוקפים: גם ערים המוקפות קורין את המגילה, אין אומרים על הנסים בתפלה ואין קורין בתורה, אבל אין נופלים על פניהם ואין אומרים למנצח יענך ותפלה לדוד [בשאמי].

מצות מתנות לאביונים: חייב אדם לתת ביום פורים לכל הפחות שתי מתנות לשני אביונים. נותנים כסף או מיני מאכל [ובנתינת כלים או בגדים יש דעות בין הפוסקים אם יצא]. - למצוה מן המובחר יש ליתן מתנה חשובה שיש בה כדי לקנות מנה של סעודה מכובדת (כ-50 ש"ח), אולם מצד עיקר הדין יוצא ידי חובה אף בנתינת פרוטה. ויש אומרים שבימינו שלא ניתן לקנות דבר מאכל בפרוטה, מעיקר הדין צריך ליתן נתינה שיש בה כדי לקנות דבר מאכל כל דהו. - לא יתן מתנות לאביונים ממעות מעשר כספים, אך את התוספת על עיקר החיוב, יכול ליתן מכסף מעשר.

מצות משלוח מנות: חייב אדם לשלוח לחבירו ביום פורים שתי מנות של שני מיני מאכלים או מאכל אחד ומשקה אחד, לאדם אחד.

מצוות סעודת פורים: לכתחילה יש להקדים הסעודה קודם חצות היום, כדי שיאכלו סעודת ליל שבת לתיאבון. ומכל מקום אם לא הקדימו הסעודה, רשאים לעשותה כל היום.

שמחת פורים: מה שנהגו בקהילות אחרות לחטוף הבחורים מאכל זה מזה, אנו לא נהגנו כן, ואין חילוק בשטות בין פורים לשאר ימים. וכל שכן להזיק אחד את חברו, שאין זה אלא נאצה לפני השי"ת ולא שמחה. שתילי זתים (סי' תרצה ס"ק יא). וכן אין היתר לעבור שום איסור עבור שמחת פורים, ולכן אסור ללבוש בגד שיש בו איסור כלאים אפילו מדרבנן, ואסור לגבר ללבוש שמלת אשה או איש שמלת גבר. - נהגו ללבוש בגדי חג ומועד בפורים. - המנהג שאין עושים מלאכה ביום פורים, ובלילה יש אומרים שמותר ויש אוסרים.

אבילות: יש שנהגו אבילות בפורים, ויש שלא נהגו.

שואלים ודורשים: כיון שאמרו חכמים 'שואלין ודורשין שלשים יום קודם הפסח', ויום פורים הוא שלשים יום קודם הפסח, יש להתחיל ביום פורים בלימוד הלכות פסח. וכן נהגו.

סוף זמן ברכת הלבנה: בליל ששי כל הלילה ניתן לברך ברכת הלבנה לכתחילה. אם לא בירך בליל ששי, יברך בלא שם ומלכות עד ט"ו מהמולד, שהוא בליל שבת עד השעה 18.50.

ט"ו אדר - שבת קדש - פרשת כי תשא - פורים המשולש למוקפים

פורים המשולש לערים המוקפות חומה: אומרים על הנסים בתפלה וברכת המזון. - בשחרית מוציאים ספר תורה וקוראים שבעה בפרשת השבוע, והשביעי אומר קדיש. ואומרים למנצח השמים מספרים, ומוציאים ספר שני וקוראים בפרשת "ויבא עמלק". ואף הנוהגים כשחל פורים בחול לכפול פסוק אחרון של "ויבא עמלק" [או פסוק "ויעש יהושע"] כדי להשלים לעשרה פסוקים, בקריאה זו אין כופלים, כיון שקראו פסוקים הרבה בספר הראשון.

לדרוש בהלכות היום: כיון שאין קוראים המגילה בשבת, תקנו חכמים שיהיו שואלין ודורשין בענינו של יום, כדי להזכיר שהוא יום פורים. מגילה (ד ע"א) שתילי זתים (ס"ה תרפ"ח ס"ק יז). ומעמידים חכם לדרוש ברבים בענין המגילה וסיפור הנס, ובהלכות פורים.

פורים משולש בערי הספיקות: ערים המסופקות [בכללם הערים טבריה, חברון, שכם, יפו, עכו, צפת, חיפה, בית שאן, לוד, רמלה, באר שבע, אשקלון] יש מחלוקת בין האחרונים אם צריכים לנהוג פורים משולש.

מנחה של שבת: אין אומרים צדקתך [גם למנהג חלק מהבלדי שנהגו לומר צדקתך ביום שאין בו אמירת הלל, מכל מקום בפורים אין אומרים צדקתך]. בין בערים המוקפות בין בערי הפרוות.

ט"ז אדר - יום ראשון - פורים משולש למוקפים

פורים המשולש לערים המוקפות חומה: לובשים בגדי שבת. אין אומרים על הנסים בתפלה, אך אם טעה ואמר אינו חוזר. גם בערים שאינם מוקפות חומה אין נופלים על פניהם ביום זה, ואין אומרים למנצח ותפלה לדוד [בשאמי].

ביום זה, ערים המוקפות חומה מקיימים מצות סעודת פורים ומשלוח מנות. בברכת המזון של סעודת פורים, אין מזכירים "על הנסים" בברכת גודל לך. ושוב שזכיר ב'הרחמן', בנוסח זה: "הרחמן עשה עמנו נסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מרדכי ואסתר וכו'".

עשיית מלאכה: מצד הדין יום זה מותר בעשיית מלאכה, אך ראוי שלא לעשות מלאכה מחצות היום, כדי שיהיו פנויים לשמחת פורים.

הספד ותענית ואבלות: בני הכרכים אסורים בהספד ותענית, ואם חל יום פטירת אביו ואמו ביום זה לא יתענה. [והיינו לנוהגים מנהג תענית יא"ר ציי"ט]. אבל בני הערים שאינם מוקפות חומה, מותרים בהספד ותענית ביום זה. דיני אבילות נוהגים ביום זה גם בערים המוקפות.

משפט כהלכה

כה"ר הגאון רבי יצחק מעולם שליט"א
רב ואב"ד עיה"ת ביתר עליה

דיני מתווכים ושדכנים

תקציר ההקדמה מחדש קודם

בעבר לא היה מנהג ליטול שכר, ולכן אם שידך או תיווך לא יכול לדרוש שכר, אלא א"כ סוכם מראש. אך לאחר שנתחדש עסק זה, ונהפך למנהג. שוב אפילו ללא קביעת סכום מראש, חייבים לשלם לו כדין יורד לשדה חבירו העשויה לכך (כמבואר בב"מ קא.). אמנם כשאחד פונה למתווך או לשדכן שיתעסק עבורו, חייב בשכרו כדין פועל או קבלן (תלוי איך קצצו)

ובאופן כזה התשלום למתווך או לשדכן אינו מדין יורד לשדה חבירו, אלא מדין כל העושה על דעת המנהג הוא עושה, וכפי מה שמקובל כך יקבל. ונתפשט המנהג לשלם לשדכן גם בין ק"ק ספרדים.

ואחר ההקדמה קצרה זו נבוא לשאלתך :

ישנה קבוצת שדכניות דרך המייל, כל שדכנית מעלה כרטיס ובו פרטים של בחור/ה, ובתחתית הכרטיס מופיע מספר הטלפון של השדכנית, מי מהשדכניות שרואה כי יש לה הצעה מתאימה לפרטים יוצרת קשר עם השדכנית ומקדמים את השידוך זו מצד זה וזו מצד זה כאשר כללי הקבוצה קובעים הסדר הגיוני בו כל אחת מהשדכניות מתוגמלת ע"י הצד שניהלה מולו את השידוך זו מצד החתן וזו מצד הכלה. והנה אירע לפני כמה שבועות שאחת השדכניות ראתה פרטי בחור שהיו נראים לה מתאימים לאחייניתה היא יצרה קשר עם השדכנית ביררו העבירו פרטים ונקבעה פגישה, לאחר הפגישה מהצד של הבחורה רצו להמשיך אך כשהשדכנית דודתה התקשרה לשדכנית מצד הבחור אמרה לה כי אם העניין יתקדם היא דורשת לקבל תשלום משני הצדדים לשאלת השדכנית מדוע? השיבה השדכנית את דודה שלה ולכן את לא צריכה לקחת כסף, דודתה של הבחורה טענה א' מדוע החליטה שאינה צריכה ליטול כסף מחמת קרבת משפחה ב' גם אם נכון הדבר שלא תקח כסף מאחייניתה אין זה אומר שכסף זה מגיע לשדכנית של הבחור לכל היותר היא מוותרת לאחייניתה על הכסף.

כך או כך העניין נתקע, בדרך מסויימת השיג בנה של השדכנית מצד הבחורה את הטלפון של הבחור ושאלו מה אמרה לו השדכנית השיב "היא אמרה שהבחורה לא ענתה תשובה ואם עד הערב לא תחזור אליו כנראה ירד מהפרק" ומששמע כי הבחורה רוצה להמשיך הסכים כי הכל ינוהל ע"י השדכנית דודתה של הבחורה, ב"ה השידוך המשיך על הצד היותר טוב וכעת אחרי ה"וורט" נפשם בשאלתם האם מגיע לשדכנית הראשונה תשלום מסויים אחרי שלא די שלא נתנה ידה לשידוך אלא זממה לקלקלו?

תשובה:

א. כתב הש"ך שצ"א ס"ק ב' בדין יורד לשדה חבירו אם כוונתו להשביח לצורך עצמו גם אם נגרם הנאה לבעל השדה אין לו דין יורד וכ"כ הנתיבות סי' יז' ס"ק א', וסי' ק"ה ס"ק ו' וע"ע בסי' קכ"ח ס"ק ה' וקס"ד ס"ק יא', אמנם יש להדגיש דכל זה אם השדכנית התרשלה קצת בעניין המשך טיפול בשידוך, אך לא מנעה בידיים, אך אם יתברר כי אמרה שאם עד הערב לא יהיה תשובה אחרת אזי דין השידוך לביטול וכאילו אמרה הבחורה שאינה מעוניינת ובאמת עבר זמן עד שנחשב הדבר בעיני משפחת הבחור לפי דברי השדכנית שאין רצונם להמשיך, ורק לאחר מכן שנתברר העניין המשיך השידוך ונסגר למזל טוב, בוודאי שאין צריך ליתן לה כלום, ומידת חסידות ליתן לה מתנה מועטת אחר שמ"מ בוודאי היה לה חלק כל שהוא בשידוך זה.

ב. בנידון דידן כאשר היו ב' שדכניות אף אם אחת מהן אינה לוקחת כסף מחמת שהיא קרובה משפחה מ"מ אינו נחשב כאילו יש רק שדכנית אחת שתקבל את כל התשלום ולכן כל אחד יקבל חלקו ועיין בתשו' הרא"ש כלל ק"ה סי' א' הובא בב"י סי' קפ"ה אם הראשון התחיל והצדדים גמרו לבד מקבל השדכן את מלוא הסכום כיון שכל ההמשך הוא מכוחו ולא הייתה התערבות של שדכן אחר אך כאן שהייתה התערבות של שדכן אחר ולא היה יכול להגמר מכוחו של הראשון בלבד, לכן יקבל הראשון רק את חלקו וכ"כ הרמ"א שם סי' ו' וע"ע פת"ש ס"ק ג'.

תשית לראשו עטרת פז

ברכות מאליפות תרננה שפתינו לכבוד האי גבורא רבה,
מעלת הגאון הגדול מעוז ומגדול,
מרבין תורה לעדרים, מאיר עיני חכמים בשיעוריו המאירים לארץ ולדרים,
דיינא דנחית לעומקא דדינא,
הנושא על לוח לבו צרכי הכלל והפרט, אוצר כלי חמדה וסגולה,
מעוטר בכל מדה מעולה, אשר זכה לשמש את גדולי ומאורי עדתנו,
מרן הגר"ח כסאר ומרן הגר"י צוברי זיע"א
מוסרי המסורת הטהורה, ומהם זכה ללמוד דרכי ההנהגה בחן והדר,
ואשר מזכה את גליונו פעם בפעם בדבריו הערכים
נודע בשערים שמו

כבוד הגאון הגדול רבי **יצחק מועלם שליט"א נר"ו**
לרגל עלותו פאר לכהן כרב ואב"ד עיר התורה "ביתר"

יה"ר מלפני המקום ברוך הוא שחפץ ה' בידיו יצלה, לגדל ולרומם קרן התורה הקדושה, ולהעמיד הדת על תילה, ברכת ה' תלווהו בכל מעשי ידיו ומפעליו, לראות ברכה בעמלו, ויזכה להמשיך להפיץ מעינותיו חוצה, מתוך נחת אושר ושמחה, אורך ימים ושנות חיים ושלוש יוסיפו לך,
כן תהי רעוא מן שמיא, ואמרו אמן.

המברכים מעומקא דלבא
מוסדות "שובי נפשי"
מפעל "ארחות הלכה"

נס פורים ב"נקיל סומרה"

שקט מלפקוח עין על התינוקות בארגז.

קשה מאד היה להשגיח ולבדוק את שלום התינוקות, מאחר שהחמור הלבן היה גבוה, וגם הוסתרה ראותו מריבוי המשא. ועל מנת לבדוק את שלומם של הפעוטות, היה עליו לטפס על סלע, ומשם לבדוק את שלומם.

חמור זה אך לעיתים נדירות היה נוח ונשמע לרצונו של החמר, אך ברוב המקרים התעקש וגרם טרדות מרובות. באותו יום בשעת הטיפוס על ההר אחזה בו רוח תזזית, ובניגוד להתנהגותו בעבר נעשה לפתע זריז, וסירב לאפשר לאחד מן החמורים האחרים להקדימו, בזריזותו הפתאומית, אילץ את לוי והב לרוץ אחריו כל אותה עליה מפותלת ומסוכנת, המפרכת את הגוף.

תמונה של צוק בתימן

מי שלא ראה את פניו של לוי באותה שעה, לא ראה אדם מתוח ומודאג מימיו. שלש נפשות תמימות היו נתונות לחסד או לשבט בידי אותו חמור לבן, שלא נחה דעתו עד שלפתע סטה מהשביל, משהגיע לראש הצוק.

צעקת פחדים נמלטה מפיו האם, לוי והב הסתכל סביב, וחיפש דרכים איך למשוך את חמוריו זה חזרה אל השביל. רגליו של החמור עמדו על פי תהום ממש, אם ינסה למשוך את החמור, עלול החמור לסגת לאחור, ולהידרדר לתהום עם הפעוטות שעליו. דמעות חמות החלו זולגות על פני האם האומללה אשר חששה מאד לגורל ילדיה, האב ר' עזרי החל ממלמל פרקי תהילים בתחינה לה' להושיעם.

לוי מודעינו כאיש אמיץ ורב תושיה, בשקט ובקור רוח מופלא, נכנס תחת בטן החמור. לחץ בגבו על בטנו של החמור, ובתנופת כח דחפו לאחור והסיטו אל השביל הבטוח. משבאה הישועה במפתיע, בקעו מפיות כולם צהלות שמחה מהולות בדמעות גיל. "נס גדול היה פה" לחש ר' עזרי. "זכות היתומים וזכות מרדכי ואסתר עמדו לנו היום", אמרה האם. שכן היה זה ערב יום הפורים.

ואכן משהגיעו בני השיירה לפונדק בסיום המסע באותו היום, אמר ר' עזרי את תפילת "על הניסים" בהטעמה ובנגון ומתוך כוונה גדולה. ובסיום התפילה אמר לבני ביתו, כי אל להם לשכוח את הניסים והמסות הגדולות אשר ראו עיניהם, הן נס האישור ליציאתם מצנעא הסגורה ומסוגרת, והן על התשועה אשר הושיעם ה' בתתו עצה ותושיה ללוי החמר, לחלצם מן המיצר.

התעוררות לעליה מתימן ארצה החלה כבר משנת התרמ"ב, וידעה עליות ומורדות עקב חילופי השלטונות, או אסונות שונים שפקדו את תימן. אך לא מעטים הם אשר שינסו מתניים, ועשו כל מאמץ על מנת לחונן את עפר הארץ. אחד מהם היה ר' עזרי צאלח, איש ירא אלהים וסר מרע, אשר עבד לפרנסתו כסנדלר מן המומחים בשוק, ועקב מאורע מסויים החליט לעזוב הכל, ולעקור לארץ ישראל.

דא עקא עקב הטבח שטבחו הגויים ביהודים בעיר חברון בשנת תרפ"ט, הידועים בשם "מאורעות תרפ"ט". בקש המופתי של ירושלים מהאימאם, לעצור את עליית היהודים מתימן, בטענה כי הם מצטרפים לאחיהם שבארץ ישראל, ונלחמים בערבים.

ר' עזרי לא אמר נואש, ובדרך לא דרך, אחר מאמץ רב, וממון רב שזרם כשוחד לפקידים ושרים. קבל אישור בכתב מאת האימאם, לעזוב את תימן. ואכן ביום חמישי בראשית חדש אדר שנת התר"ץ, עקר הוא ורעייתו עם שמונת ילדיהם מצנעא בדרכו לא". למורה דרך לקחו הם יהודי נמרץ בשם "לוי והב", גם נטלו עמם חמורים לשאת גם את בני האדם, וגם את המשאות אשר הביאו עמם.

עם יציאתם את שער העיר צנעא, המתינו להם שני יתומים קטנים, אשר בקשו להלוות אליהם בדרכם לא", על מנת להינצל מגזירת היתומים הנוראה. רעייתו הסכימה על אתר בלא פקפוק ואמרה, עד עתה היו לנו שמונה ילדים ומעתה עשרה, ובטוחני כי זכות המצוה תגן עלינו בדרך המסוכנת.

כשבועיים ימים ארך מסעם עד העיר עדן, כאשר תלאות שונות עברו עליהם. והנה ביום הרביעי למסעם, הגיעו אל "נקיל סומרה", הר זה בנוי מרכס הרים מתפתלים וקשים ביותר לטיפוס, אך אין דרך אחרת להגיע אל העיר עדן, אם לא בדרך חתחתים זו. אף שבדרך כלל היו רוכבים בדרך על גבי החמורים, בעת הטיפוס בהר שחררו את החמורים מרוכבים מחמת קושי הדרך וכובד המשא, פרט לחמור אחד לבן, שנשא ארגז שבתוכו שכבו שלשת הפעוטות.

קושי הדרך נתן את אותותיו כמעט בכולם, וההתקדמות היתה בעצלתיים. הילדים, אף הזילו דמעות מקושי הדרך. היחיד שרשמי הדרך לא ניכרו בו, היה החמר ומורה הדרך, אשר המשיך בחריצותו. כשהוא בוחן מפעם לפעם שלום כל אחד מבני השיירה, אם צריך הוא לדבר מה, גם לא